

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Рішення вченої ради Дніпровського
національного університету імені
Олеса Гончара
від «18» червня 2020 р.
протокол № 12

ВВЕДЕНО В ДІЮ:

Наказ Дніпровського національного
університету імені Олеса Гончара
від «08» липня 2020 р. № 147

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПОРЯДОК ОБРАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ДИСЦИПЛІН ЗА ВИБОРОМ У ДНІПРОВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА**

Дніпро

2020

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про порядок обрання здобувачами вищої освіти (далі – здобувачами) дисциплін за вибором (далі – Положення) у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара (далі – Університет) містить основні засади для здійснення здобувачами права вибору навчальних дисциплін відповідно до Закону України «Про вищу освіту» та Положення про організацію освітнього процесу в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара.

1.2. Згідно з пунктом 15 частини 1 статті 62 Закону України «Про вищу освіту» особа, яка навчається у закладі вищої освіти, має право на вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та робочим навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для відповідного рівня вищої освіти. Таким чином обсяг вибіркового дисциплін становить не менше:

для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

- 60 кредитів ЄКТС (для освітньої програми обсягом 240 кредитів);
- 45 кредитів ЄКТС (для освітньої програми зі скороченим терміном навчання обсягом 180 кредитів);
- 30 кредитів ЄКТС (для освітньої програми зі скороченим терміном навчання обсягом 120 кредитів);
- 15 кредитів ЄКТС (для освітньої програми зі скороченим терміном навчання обсягом 60 кредитів);

для другого (магістерського) рівня вищої освіти

- 25 кредитів ЄКТС (для освітньої програми обсягом 90 кредитів);
- 30 кредитів ЄКТС (для освітньої програми обсягом 120 кредитів);

для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

- 15 кредитів ЄКТС.

1.3. Вибіркові дисципліни сприяють реалізації особистих інтересів здобувача вищої освіти та визначають індивідуальну траєкторію навчання, що в повній мірі забезпечує потребу здобувачів розширити чи поглибити знання у сферах суспільного життя та майбутньої професійної діяльності, відповідати вимогам ринку праці та одержати загальну уяву про інші галузі знань або спеціальності.

1.4. Зміст конкретної вибіркової навчальної дисципліни визначають навчальна програма та робоча навчальна програма дисципліни.

1.5. Загальний обсяг та обсяг аудиторних занять, форма семестрового контролю дисциплін вільного вибору для конкретного семестру визначаються відповідним навчальним планом. В навчальному плані кожної освітньої програми зазначаються вибіркові дисципліни двох категорій: університетського вибіркового каталогу (УВК) та факультетського вибіркового каталогу (ФВК).

1.6. Здобувач має право вибирати навчальні дисципліни з переліків УВК та ФВК усіх факультетів, що пропонуються Університетом за різними рівнями вищої освіти, з урахуванням вимог до вивчення дисципліни. Якщо здобувач

обирає навчальну дисципліну іншого рівня вищої освіти, необхідною умовою є погодження цього вибору із деканом факультету (директором центру), де навчається здобувач та деканом факультету (директором центру), кафедра якого забезпечує викладання обраної дисципліни.

1.7. Переліки вибірових дисциплін повинні відповідати принципам об'єктивності та альтернативності, і забезпечувати політику студентоцентрованого навчання. Не припустимим є нав'язування певних вибірових дисциплін в інтересах окремих кафедр чи певних стейкхолдерів.

1.8. Завідувачі кафедр, що пропонують вибірові дисципліни, своєчасно забезпечують підготовку навчальних програм і робочих навчальних програм дисциплін, методичних і організаційних матеріалів, необхідних для вивчення вибірових дисциплін.

1.9. Результати вибору здобувачем вищої освіти навчальних дисциплін вільного вибору зазначаються в його індивідуальному навчальному плані наступного навчального року.

2. ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ КАТАЛОГІВ ВИБІРКОВИХ ДИСЦИПЛІН

2.1. Обсяг кожної з вибірових дисциплін уніфікований і становить 5 кредитів ЄКТС.

2.2. Принципи формування переліку вибірових дисциплін університетського вибірового каталогу (УВК) та факультетського вибірового каталогу (ФВК) наступні:

2.2.1. У переліку надається короткий опис кожної дисципліни (анотація), вказуються пререквізити (передумови вивчення дисципліни) і постреквізити (результати навчання) дисципліни, кафедра яка забезпечує викладання, П.І.П. науково-педагогічного працівника (НПП) (за можливості) та інше (додаток 1).

2.2.2. Внесені до переліку вибірові дисципліни повинні мати повне інформаційне та методичне забезпечення, необхідне для засвоєння дисципліни відповідно до вимог Університету.

2.2.3. За зміст та реалізацію вибірової дисципліни в освітньому процесі несе відповідальність завідувач кафедри, за якою закріплено викладання відповідної дисципліни.

2.3. До університетського вибірового каталогу (УВК) входять вибірові дисципліни, які формують:

- світогляд та соціальні навички (soft skills);
- здібності до інновацій;
- ціннісно-мотиваційний аспект;
- гуманітарні, соціально-комунікативні, когнітивні, інформаційно-комунікаційні навички;
- особистісні якості та емоціональний інтелект.

2.4. Здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти мають вивчати:

- не менше 3 дисциплін УВК (для освітньої програми обсягом 240 кредитів) по одній дисципліні протягом 3-5 семестрів;

- не менше 2 дисциплін УВК (для освітньої програми зі скороченим терміном навчання обсягом 180 кредитів) по одній дисципліні протягом 2-3 семестрів;

- не менше 2 дисциплін УВК (для освітньої програми зі скороченим терміном навчання обсягом 120 кредитів) по одній дисципліні протягом 2-3 семестрів;

- не менше 1 дисципліни УВК (для освітньої програми зі скороченим терміном навчання обсягом 60 кредитів) у 2 семестрі.

2.5. Здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти мають вивчати:

- не менше 1 дисципліни УВК (для освітньої програми обсягом 90 кредитів) у 2 семестрі;

- не менше 2 дисциплін УВК (для освітньої програми обсягом 120 кредитів) по одній дисципліні протягом 2-3 семестрів.

2.6. Перелік дисциплін УВК формує навчальний відділ Університету за наступною процедурою:

- **до 1 травня** кафедри, що забезпечують викладання вибіркового дисциплін УВК, надають до навчального відділу анотований перелік (Додаток 1) відповідних дисциплін;

- навчальний та навчально-методичний відділи Університету **до 15 червня** здійснюють експертизу наданих матеріалів, формують перелік вибіркового навчальних дисциплін УВК та вносять на затвердження його на засіданні вченої ради Університету **до 30 червня** поточного навчального року;

- перелік вибіркового навчальних дисциплін УВК, затверджений вченою радою ДНУ, оприлюднюється в інформаційному просторі Університету для загального ознайомлення.

2.7. До факультетського вибіркового каталогу входять вибіркові дисципліни галузево-професійного спрямування зі спеціальностей факультету, що дозволяють отримати професійні навички з певної галузі знань, та навчальні дисципліни професійного спрямування (програмні вибіркові компоненти), що сприяють поглибленій підготовці за освітньою програмою й закріплюють набуті фахові компетентності, відповідно стандартів вищої освіти або Національної рамки кваліфікацій (НРК). При формуванні ФВК слід враховувати, що частина дисциплін має бути доступною для вивчення здобувачами, що навчаються за іншими освітніми програмами/спеціальностями Університету.

2.8. Процедури формування ФВК наступні:

2.8.1. для розробки та / або оновлення ФВК до **1 травня** поточного навчального року на факультетах створюються робочі групи під керівництвом голів науково-методичних рад факультетів;

2.8.2. робочі групи аналізують методичне, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення запропонованих кафедрами вибіркового дисциплін щодо можливості організації освітнього процесу високої якості. Основними критеріями є: затребуваність стейкхолдерами (актуальність дисципліни з

позицій розвитку відповідної галузі економіки, напряду наукових досліджень, попит на відповідні компетентності на ринку праці тощо); кадрове забезпечення (науковий ступінь, вчене звання НПП, підвищення кваліфікації, досвід викладання дисципліни, відгуки здобувачів щодо якості викладання); навчально-методичне забезпечення (робоча програма та силабус (за наявності) дисципліни, підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації); інформаційно-дидактичне забезпечення (наявність презентацій, відео-матеріалів, демонстраційних матеріалів, зразків тощо), матеріально-технічне забезпечення (наявність обладнання / програмного забезпечення для проведення лабораторних занять / комп'ютерних практикумів) тощо. На основі проведеного аналізу, робочі групи виносять сформовані анотовані переліки вибірових дисциплін циклу професійної підготовки на розгляд вчених рад відповідних факультетів **до 30 травня** поточного навчального року;

2.8.3. переліки вибірових дисциплін ФВК, схвалені вченими радами відповідних факультетів, подаються до науково-методичної ради Університету та затверджуються на її засіданні **до 30 червня** поточного навчального року;

2.8.4. затверджені в установленому порядку ФВК оприлюднюються факультетами в інформаційному просторі Університету для загального ознайомлення.

2.9. Орієнтовний розподіл за семестрами кількості вибірових дисциплін з УВК та ФВК для програм підготовки бакалаврів наведено у додатку 2.

2.10. Розподіл за семестрами кількості вибірових дисциплін з УВК та ФВК для програм підготовки докторів філософії наведено у додатку 3.

2.11. НПП кафедр, що забезпечують викладання вибірових дисциплін, спільно з кураторами навчальних груп, в позанавчальний час можуть проводити презентації вибірових навчальних дисциплін до початку процесу вибору здобувачами дисциплін. Також, за потреби, завідувачами випускових кафедр надаються консультації щодо формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачам.

3. ПРОЦЕДУРА ФОРМУВАННЯ ВИБІРКОВОЇ ЧАСТИНИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ ЗДОБУВАЧА

3.1. Декан факультету (директор центру) організовує ознайомлення здобувачів із порядком, строками та особливостями запису й формування груп із метою вивчення вибірових навчальних дисциплін.

3.2. Процедура вибору дисциплін здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з нормативним терміном навчання, першого (бакалаврського) рівня зі скороченими термінами навчання (на 2-3 курс) дисциплін із переліків УВК та ФВК здійснюється, зазвичай, у січні-лютому поточного навчального року. Обрані дисципліни вивчатимуться протягом наступного навчального року.

3.3. Процедура вибору дисциплін здобувачами першого (бакалаврського) рівня зі скороченими термінами навчання (на 1 курс), другого

(магістерського), третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти, а також здобувачами заочної форми навчання дисциплін з переліків УВК та ФВК здійснюється, зазвичай, у жовтні-листопаді поточного навчального року. Вивчення обраних дисциплін розпочинається з весняного семестру поточного року навчання.

3.4. Вибір дисциплін здійснюється наступним чином:

- перший етап – формування УВК та ФВК переліків вибіркових дисциплін та оприлюднення їх для ознайомлення в інформаційному просторі Університету. Етап здійснюється вченою радою ДНУ, науково-методичною радою ДНУ, вченими та науково-методичними радами структурних підрозділів, навчальним відділом, навчально-методичним відділом, кафедрами Університету. Термін – **до 30 червня** кожного навчального року.

- другий етап - створення аккаунтів, реєстрація, верифікація та/або перевірка доступу здобувачів до хмарного простору Університету системи Office 365 (365.dnu.edu.ua). Етап здійснюється ресурсним центром ІТ-освіти та технологій, відповідальними особами структурних підрозділів за підсистеми Office 365, кураторами академічних груп. Термін – **до 15 вересня** кожного навчального року.

- третій етап - ознайомлення здобувачів з процедурою та строками вибору, переліками вибіркових дисциплін. Етап виконується на випускових кафедрах за участі кураторів академічних груп. Строк – впродовж непарного семестру кожного навчального року.

- четвертий етап - внесення до хмарного простору Університету системи Office 365 (365.dnu.edu.ua) УВК та ФВК переліків вибіркових дисциплін та створення доступу до них здобувачів з урахуванням рівня вищої освіти, року навчання, термінів навчання та особливості освітньої програми / специфіки спеціальності (за наявності). Етап здійснюється ресурсним центром ІТ-освіти та технологій, відповідальними особами структурних підрозділів за підсистеми Office 365, навчальним відділом. Термін – **1 жовтня** (для здобувачів першого рівня вищої освіти зі скороченими термінами навчання (на 1 курс), здобувачів другого рівня вищої освіти (на перший курс), здобувачів третього рівня вищої освіти, здобувачів заочної форми навчання); **15 січня** (для здобувачів першого рівня вищої освіти з нормативним терміном навчання, здобувачів першого рівня вищої освіти зі скороченими термінами навчання (на 2-3 курс), здобувачів другого рівня вищої освіти (на другий курс)).

- п'ятий етап - здійснення здобувачами вибору дисциплін для вивчення у наступному навчальному році (наступному семестрі). Тривалість вибору - не менше двох тижнів. Етап контролюється кураторами груп з метою забезпечення участі всіх здобувачів у процедурі вибору дисциплін.

- шостий етап - опрацювання результатів вибору дисциплін та формування навчальних груп (потоків) для вивчення кожної дисципліни. При цьому враховується нормативна чисельність здобувачів в групі, яка становить для бакалаврів - мінімум 25 осіб, для магістрів - мінімум 15 осіб для дисциплін з переліку УВК; для дисциплін з переліку ФВК - мінімум 15 осіб для бакалаврів (дозволяється формування групи для вивчення вибіркової дисципліни з

урахуванням специфіки освітньої програми у кількості не менше 10 осіб за надання відповідного обґрунтування), мінімум 10 осіб - для магістрів. Максимальні обсяги здобувачів за кожною вибірковою дисципліною визначаються при формуванні відповідних переліків. Для окремих навчальних дисциплін УВК (мовні та творчі дисципліни) дозволяється формування навчальних груп з мінімальною кількістю здобувачів – 15 осіб. В окремих випадках, з урахуванням специфіки організації освітнього процесу, науково-методична рада Університету може рекомендувати вченій раді Університету встановити індивідуальну нормативну чисельність здобувачів у групі.

За результатами опрацювання визначаються три категорії дисциплін:

- **обраною** вважається дисципліна, якщо кількість здобувачів, що обрали цю дисципліну є більшою за відповідні встановлені Університетом мінімуми;
- **умовно обраною** вважається дисципліна, якщо кількість здобувачів, що обрали дисципліну є не меншою за 80 % від встановлених Університетом мінімумів;
- **не обраною** вважається дисципліна, якщо кількість здобувачів, що обрали дисципліну є меншою за 80 % від встановлених Університетом мінімумів.

Якщо кількість здобувачів, які обрали певну дисципліну перевищує встановлений максимальний обсяг, перевага надається особам, які навчаються за освітньою програмою, до якої належить дисципліна, за спеціальністю, на тому ж факультеті (центрі), а потім здобувачам, що мають вищий рейтинг за період свого навчання в Університеті. Етап здійснюється ресурсним центром ІТ-освіти та технологій, відповідальними особами структурних підрозділів за підсистеми Office 365, навчальним відділом. Термін – **1 листопада** (для здобувачів першого рівня вищої освіти зі скороченими термінами навчання (на 1 курс), здобувачів другого рівня вищої освіти (на перший курс), здобувачів третього рівня вищої освіти, здобувачів заочної форми навчання); **15 лютого** (для здобувачів першого рівня вищої освіти з нормативним терміном навчання, здобувачів першого рівня вищої освіти зі скороченими термінами навчання (на 2-3 курс), здобувачів другого рівня вищої освіти (на другий курс)).

- сьомий етап - в разі неможливості формування навчальних груп нормативної чисельності для вивчення певної дисципліни, здобувачам може бути відмовлено у реалізації їх вибору і надано можливість здійснити повторний вибір, приєднавшись до вже сформованих навчальних груп (обрані дисципліни), де не перевищується встановлений максимальний обсяг здобувачів, або до навчальних груп умовно обраних дисциплін (дисципліну обрало не менше 80 % від мінімальної нормативної чисельності). Тривалість повторного вибору - не менше одного тижня. Якщо після першого повторного вибору залишаються умовно обрані дисципліни, протягом тижня здійснюється остаточне обрання вибірових дисциплін за рахунок переведення умовно обраних дисциплін, що мають найнижчий відсоток від мінімальної нормативної чисельності, до категорії не обраних. Етап контролюється кураторами груп із метою забезпечення участі здобувачів у процедурі повторного вибору дисциплін.

Термін остаточного формування груп для вивчення вибірових дисциплін – **15 листопада** (для здобувачів першого рівня вищої освіти зі скороченими

термінами навчання (на 1 курс), здобувачів другого рівня вищої освіти (на перший курс), здобувачів третього рівня вищої освіти, здобувачів заочної форми навчання); **1 березня** (для здобувачів першого рівня вищої освіти з нормативним терміном навчання, здобувачів першого рівня вищої освіти зі скороченими термінами навчання (на 2-3 курс), здобувачів другого рівня вищої освіти (на другий курс)). За результатами остаточного формування груп видається наказ про склад груп для вивчення вибіркових дисциплін.

Особливості реалізації процедури вибору дисциплін здобувачами вищої освіти щорічно визначаються наказом по Університету, який видається на початку навчального року.

3.5. Здобувачеві може бути відмовлено в реалізації його вибору й запропоновано зробити новий вибір, якщо:

- кількість здобувачів, які зробили однаковий вибір, є меншою за відповідні встановлені Університетом мінімуми;
- кількість здобувачів, які здійснили однаковий вибір, є більшою за відповідні встановлені Університетом максимуми;
- наслідком вибору навчальної дисципліни є перевищення встановленого максимуму кількості навчальних дисциплін, які здобувач може опановувати одночасно, та/або кількості підсумкових (семестрових) форм контролю;
- наслідком вибору навчальної дисципліни є формування академічної заборгованості через відсутність необхідного рівня вхідних знань і вмінь.

3.6. Остаточна інформація стосовно обраних здобувачами дисциплін, кількості потоків, груп, їхній особовий склад тощо, передається навчальним відділом:

- на випускові кафедри для формування індивідуальних планів здобувачів;
- на кафедри, що забезпечують викладання дисципліни, для формування навчального навантаження НПП;
- до деканатів для складання розкладу занять.

3.7. Здобувач, який знехтував своїм правом вибору, буде записаний на вивчення тих дисциплін, які завідувач випускової кафедри, за погодженням з деканом факультету, вважатиме потрібними для оптимізації кількісного складу навчальних груп і потоків.

3.8. Після остаточного формування і погодження кількісного складу академічних груп з вивчення вибіркових дисциплін, інформацію щодо вибіркових дисциплін заносять до індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти. З цього моменту вибіркова дисципліна стає для здобувача обов'язковою до вивчення.

3.9. Здобувач вищої освіти в односторонньому порядку не може відмовитись від вивчення обраної ним дисципліни. Особиста відмова від вивчення дисципліни спричинить академічну заборгованість, що є підставою для відрахування здобувача за невиконання індивідуального навчального плану.

4. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

4.1. Електронні файли вибору дисциплін здобувачами, генеровані в інформаційних системах файли з підсумками вибору, накази про формування груп та потоків, інші документи, що стосуються процедури вибору, зберігаються у навчальному відділі впродовж всього терміну навчання здобувача за відповідним рівнем.

4.2. У випадку поновлення, переведення здобувача вищої освіти, виходу з академічної відпустки можливе перезарахування вибіркового дисциплін відповідно до Порядку визначення академічної різниці, її складання та перезарахування (зарахування) навчальних дисциплін.

Проректор
з науково-педагогічної роботи

Д. М. Свинаренко

ФОРМА опису вибіркової навчальної дисципліни*

Назва дисципліни	
Рекомендується для галузі знань (спеціальності, освітньої програми)	
Кафедра	
П.І.П. НПП (за можливості)	
Рівень ВО	
Курс (на якому буде викладатись)	
Мова викладання	
Вимоги до початку вивчення дисципліни	
Що буде вивчатися	
Чому це цікаво/треба вивчати	
Чому можна навчитися (результати навчання)	
Як можна користуватися набутими знаннями і уміннями (компетентності)	
Інформаційне забезпечення	
Види навчальних занять (лекції, практичні, семінарські, лабораторні заняття тощо)	
Вид семестрового контролю	
Максимальна кількість здобувачів	
Мінімальна кількість здобувачів (для мовних та творчих дисциплін)	

* Не більше однієї сторінки

Орієнтовний розподіл за семестрами вибіркових дисциплін програм підготовки бакалаврів

	Семестр							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Обсяг ОП (Кредитів)/ Кількість вибіркових дисциплін	1 курс		2 курс		3 курс		4 курс	
240 / 12	X	X	2	2	2	2	2*	2
180 / 9	X	1	2	2	2*	2		
120 / 6	X	2	2*	2				
60 / 3	X	3						

* - За наявності кваліфікаційної роботи, розподіл за семестрами останнього курсу наступний: непарний семестр – 3 дисципліни, парний семестр – 1 дисципліна.

Розподіл за семестрами вибірових дисциплін програм підготовки докторів філософії

Обсяг ОНП (Кредитів)/ Кількість вибірових дисциплін	Семестр			
	1	2	3	4
	1 курс		2 курс	
45 / 3	X	1	2	X